

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Герчаківської Ольги Ярославівни
на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в
Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри адміністративного права та
судочинства

Західноукраїнського національного університету

від 29 квітня 2025 р., протокол № 14

ПРИСУТНІ: Кравчук М. Ю., д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; Коруц У. З., д.ю.н., доцентка, професорка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; Гречанюк Р. В., д.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; Москалюк Н. Б. д.ю.н., професорка, заступниця декана юридичного факультету; Ментух Н. Ф., к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного

університету; **Шевчук О. Р.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Іванюк В. Д.**, докторка філософії (PhD) з права, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Карий В. В.**, доктор філософії (PhD) з права, викладач кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Кузь Т. В.**, докторка філософії (PhD) з права, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Присяжнюк М. О.**, викладачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Берчак С. П.** провідний інженер кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету.

З присутніх – 4 доктори юридичних наук, 5 кандидатів юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження дисертантки Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» щодо його рекомендації до захисту.

СЛУХАЛИ:

Доповідь дисертантки Герчаківської Ольги Ярославівни про результати дисертаційного дослідження на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Герчаківська Ольга Ярославівна зробила доповідь про основні положення дисертаційної роботи, наукову новизну та найбільш вагомі теоретичні і практичні результати дослідження, які виносяться на захист.

Учасниками засідання фахового семінару кафедри були поставлені наступні запитання Герчаківській Ользі Ярославівні:

д.ю.н., професорка Кравчук М. Ю. Ольго Ярославівно, скажіть, будь ласка, які основні теоретико-правові підходи до визначення сутності митного делікту існують у вітчизняній та зарубіжній доктрині адміністративного права. Детальніше розкрийте їхні відмінності та вплив на формування сучасного поняття митного правопорушення в Україні. Обґрунтуйте, чому комплексний підхід до визначення цього явища є найбільш доречним з точки зору адміністративно-правової науки.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! У науковій літературі існують різні підходи до визначення митного делікту. Деякі дослідники розглядають його як правопорушення, що порушує виключно норми митного законодавства, тоді як інші включають до цього поняття будь-які протиправні дії, що зачіпають інтереси митної служби. Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, митний делікт – це протиправна, винна дія чи бездіяльність, що посягає на встановлений порядок переміщення товарів через митний кордон.

Сучасна наукова думка схиляється до комплексного підходу, згідно з яким митний делікт охоплює не лише порушення митних правил, а й суміжні адміністративні правопорушення, такі як ухилення від сплати митних платежів або подання недостовірних відомостей. Це дозволяє розглядати його як багатоаспектне явище, що потребує детального адміністративно-правового регулювання з урахуванням міжнародних стандартів.

д.ю.н., доцентка Коруц У. З. Ольго Ярославівно, скажіть, будь ласка, які ключові відмінності в адміністративно-правовому регулюванні митних деліктів між українською системою законодавства та законодавством країн Європейського Союзу. Проаналізуйте, які чинники обумовлюють більш репресивний характер відповідальності в Україні порівняно з превентивними механізмами, що переважають у ЄС. Деталізуйте, які конкретні європейські стандарти могли б бути імплементовані в українське законодавство для гармонізації регулювання.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! В Україні адміністративно-правове регулювання митних деліктів ґрунтується на національному законодавстві, зокрема КУпАП та Митному кодексі, тоді як в ЄС основним регулятором є Європейський митний кодекс та директиви, що гармонізують відповідальність за порушення. Українська система має більш репресивний характер, зокрема через значні фінансові санкції та можливість кримінальної відповідальності за тяжкі порушення.

На противагу цьому, в ЄС переважає превентивний підхід, що включає попередження порушень через електронні системи (наприклад, AES – Automated Export System) та штрафи, спрямовані на відшкодування збитків, а не покарання. Для гармонізації з європейськими стандартами Україні необхідно реформувати санкційну політику, зокрема запровадити більш гнучкі механізми адміністративної відповідальності.

докторка філософії (PhD) з права, Іванюк В. Д. Скажіть, будь ласка, з якими основними проблемами стикаються правозастосовні органи при кваліфікації митних деліктів у контексті розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності. Оцініть, наскільки судова практика сприяє формуванню єдиного підходу до визначення складів правопорушень, особливо в умовах воєнного стану. Обґрунтуйте необхідність удосконалення законодавчих критеріїв для мінімізації суб'єктивізму у правозастосуванні.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! Однією з ключових проблем є невизначеність окремих складів митних правопорушень, що призводить до суб'єктивізму при їх кваліфікації. Наприклад, розмежування між адміністративним правопорушенням і кримінальним злочином (ст. 212 КК України) часто залежить від розміру завданих збитків, що ускладнює правозастосування. Судова практика також не завжди є єдиною, що спричиняє різницю в рішеннях щодо аналогічних справ.

Іншою проблемою є недостатня регуляторна ясність щодо відповідальності за порушення в умовах воєнного стану, коли митні процедури можуть спрощуватися. Це створює ризик зловживань як з боку учасників ЗЕД,

так і з боку митних органів. Для вирішення цих питань необхідно удосконалити законодавчу базу та забезпечити більш детальне тлумачення норм.

доктор філософії (PhD) з права, викладач Карий В. В. Ольго Ярославівно, скажіть, будь ласка, який вплив має процес цифровізації митних процедур на еволюцію адміністративно-правових механізмів протидії митним деліктам. Розкрийте, які нові форми правопорушень виникають у зв'язку з автоматизацією митних процесів, і наскільки чинне законодавство відповідає цим викликам. Деталізуйте перспективні напрями регулювання кібербезпеки в митній сфері.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! Впровадження електронних митних систем (наприклад, «Електронний митний кабінет») сприяє зменшенню кількості порушень, пов'язаних із поданням недостовірних документів, оскільки автоматизовані алгоритми виявляють аномалії в декларуванні. Однак, це також створює нові виклики, такі як кіберзлочинність у сфері митних операцій, яка поки що недостатньо врегульована в Україні.

З іншого боку, цифровізація дозволяє запровадити нові форми адміністративного нагляду, наприклад, віддалений моніторинг переміщення товарів. Проте для ефективного функціонування таких механізмів необхідно оновити законодавство, включивши норми про електронні докази та відповідальність за їх фальсифікацію.

к.ю.н., доцентка Ментух Н. Ф. Скажіть, будь ласка, які міжнародні стандарти та конвенції мають найбільший вплив на формування інституту адміністративної відповідальності за митні делікти в Україні. Проілюструйте, як норми СОТ, Європейського митного кодексу та інших міжнародних актів реалізуються у вітчизняному правовому полі. Обґрунтуйте, чому запровадження альтернативних механізмів врегулювання спорів (наприклад, митної медіації) є доцільним для України.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! Україна, як член СОТ та учасник Угоди про асоціацію з ЄС, зобов'язана враховувати міжнародні стандарти, зокрема Рамкові стандарти безпеки та полегшення світової торгівлі

(SAFE Framework). Вони передбачають запобігання митним правопорушенням через взаємне визнання митних процедур та обмін інформацією. Однак імплементація цих норм в українське законодавство залишається неповною.

Міжнародний досвід також показує ефективність механізмів досудового врегулювання спорів (наприклад, митні медіації в ЄС), які поки що не поширені в Україні. Їх запровадження могло б зменшити навантаження на суди та прискорити вирішення конфліктів.

викладачка Присяжнюк М. О. Скажіть, будь ласка, які основні напрями реформування адміністративної відповідальності за митні делікти є найбільш актуальними для України у контексті європейської інтеграції. Оцініть перспективи декриміналізації окремих складів правопорушень та посилення превентивної функції митних органів через освітні програми та систему управління ризиками. Деталізуйте, які конкретні законодавчі зміни необхідні для реалізації цих заходів.

Герчаківська О. Я.: Дякую за запитання! Перспективним напрямом є декриміналізація окремих складів митних правопорушень із заміною їх на адміністративні санкції, що відповідає європейській практиці. Наприклад, за незначні порушення можна запровадити попереджувальні заходи (наприклад, обов'язкові консультації) замість штрафів. Це сприятиме діалогу між бізнесом і митними органами.

Також важливим кроком є посилення превентивної складової через освітні програми для учасників ЗЕД та впровадження системи оцінки ризиків. Це дозволить зменшити кількість правопорушень, пов'язаних із необізнаністю суб'єктів господарювання щодо митних процедур.

ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

кандидатка юридичних наук, доцентка Шевчук Оксана Романівна (науковий керівник) зазначила, що аспіранткою Герчаківською Ольгою Ярославівною повністю виконано освітньо-наукову програму за третім освітнім рівнем доктора філософії PhD зі спеціальності 081 «Право», про що свідчить довідка про виконання освітньо-наукової програми від 21 квітня 2025 року.

Дисертація Герчаківської Ольги Ярославівни була подана на кафедру 28 березня 2025 року.

Науковим керівником у висновку було зазначено, що дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням, що відповідає затвердженій Вченою радою темі та поставленій меті, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, які об'єднують вісім підрозділів, висновки, список використаних джерел, містить наукові положення, що мають наукову новизну та важливе значення для вирішення завдань у сфері адміністративно – правового регулювання митних деліктів в Україні.

Актуальність, новизна, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і рекомендацій проведеного дослідження та його значимість для юридичної науки та практики свідчить, що дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 № 507), а відтак, може розглядатися на засіданні структурного підрозділу щодо її подальшого захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

ВИСТУПИЛИ:

1. Докторка юридичних наук, професорка, заступниця декана юридичного факультету Москалюк Н. Б. (голова разової ради) зазначила, що дисертація Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» є значним науковим досягненням у галузі адміністративного права. Авторка демонструє глибоке розуміння предмету наукового дослідження, вміння аналізувати складні правові явища та формувати власні наукові позиції.

Особливо варто відзначити ґрунтовний аналіз сучасної правової доктрини, ретельне дослідження нормативно-правової бази та вміння узагальнювати судову практику.

Однак, у роботі недостатньо чітко окреслено межі між адміністративною відповідальністю за митні делікти та суміжними видами юридичної відповідальності, що дещо ускладнює системне розуміння запропонованої авторкою концепції. Зокрема, могло б бути корисним більш детальне порівняння з кримінальною відповідальністю за митні правопорушення.

Москалюк Н. Б. також звертає увагу на обмежене використання порівняльно-правового аналізу. Авторка зосереджується на законодавстві України, але не в повній мірі враховує досвід країн ЄС, зокрема механізми превентивного регулювання, які могли б бути корисними для України.

У підсумку було зазначено, що висловлені зауваження мають дискусійний характер та не знижують наукової цінності дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеним самостійним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог, містить науково-обґрунтовані положення, у яких викладено та обґрунтовано авторський підхід щодо розуміння адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні. Якісні характеристики роботи вказують на її відповідність спеціальності 081 «Право», вимогам Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії PhD.

2. Докторка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету Гречанюк Р. В. (рецензентка), яка зазначила, що дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» є

актуальною, своєчасною, оскільки адміністративно-правове регулювання митних деліктів є важливим інститутом адміністративного права. Аспірантка демонструє здатність до комплексного аналізу складних правових явищ, що підтверджується ґрунтовним теоретичним обґрунтуванням ключових положень та оригінальним підходом до вирішення актуальних проблем митного права. Особливо варто відзначити інноваційність запропонованих наукових положень, які безсумнівно внесуть вагомий внесок у розвиток адміністративно-правової науки. Отримані результати дослідження та положення, що виносяться на захист, містять елементи наукової новизни та мають практичне значення. Стосовно недоліків та дискусійних положень Гречанюк Р. В. зазначила: варто звернути увагу на те, що авторка не до кінця розкриває взаємозв'язок між митними деліктами та суміжними правопорушеннями, такими як порушення валютного законодавства або контрабанда. Більш глибокий аналіз цієї проблеми міг би розширити наукові межі дослідження. Це зауваження не применшує значущості роботи, а лише пропонує напрям для подальшого аналізу.

Окремо варто відзначити, що в роботі недостатньо уваги приділено питанню відповідальності юридичних осіб за митні правопорушення, хоча ця проблема є актуальною в умовах зростання корпоративних схем ухилення від митних платежів. Дане зауваження має дискусійний характер і не впливає на загальну оцінку наукового доробку.

Проте, на думку Гречанюк Р. В., висловлені зауваження мають дискусійний характер та не знижують наукової цінності дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог, містить науково-обґрунтовані положення, у яких викладено та обґрунтовано авторський підхід щодо розуміння адміністративно – правового регулювання митних деліктів. Якісні характеристики роботи вказують на її відповідність спеціальності 081 «Право», вимогам Міністерства

освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії PhD.

Враховуючи вищенаведене, вважаємо, що є всі підстави рекомендувати дисертаційну роботу до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 081 «Право».

Кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету Ментух Н. Ф. (рецензентка) зазначила, що дисертація Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» має теоретичне і практичне значення, є завершеною, логічно побудованою науковою працею. Дисертаційна робота характеризується доступним стилем викладу матеріалу. Дисертація привертає увагу логічністю викладу, глибиною аналізу та практичною значущістю отриманих результатів. Авторка демонструє вміння поєднувати теоретичні знання з практичними рекомендаціями, що свідчить про її високий професійний рівень як науковця. Особливо варто відзначити якість наукового аналізу та обґрунтованість висновків. Зроблені здобувачкою висновки є логічно обґрунтованими та достовірними, а окремі положення роботи вже отримали практичне використання.

Рецензентка висловила зауваження, що стосується методології дослідження: у роботі переважає нормативно-правовий аналіз, тоді як соціологічні та статистичні методи використані недостатньо, що дещо звужує можливості інтерпретації результатів.

Ментух Н. Ф. звертає увагу на обмежену кількість практичних рекомендацій щодо впровадження електронних митних систем попри те, що цифровізація є одним із ключових напрямів сучасної митної політики.

Проте у підсумку Ментух Н. Ф. зазначила, що вказане зауваження має уточнюючий характер та не занижує позитивної оцінки дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» відповідає

всім встановленим вимогам до такого виду робіт і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій раді.

В обговоренні дисертаційної роботи також взяли участь: **д.ю.н. Кравчук М. Ю., д.ю.н. Коруц У. З., докторка філософії (PhD) з права Кузь Т. В.**

У своїх виступах члени фахового семінару кафедри зазначили, що дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» виконана на актуальну тему. Дисертація відзначається належним рівнем наукової новизни, висновки та пропозиції є науково обґрунтованими. Наукові досягнення здобувача опубліковані у двох монографіях, фахових виданнях та апробовані на науково-практичних конференціях.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні

УХВАЛИЛИ:

1. Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації.

2. Пропонувати Вченій раді університету прийняти висновок фахового семінару та затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради із захисту дисертації Герчаківської Ольги Ярославівни

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету

Актуальність теми адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні визначається кількома важливими аспектами, що прямо впливають на економічний, правовий та соціальний розвиток держави. У сучасному глобалізованому світі, де інтеграція національних економік стає важливою складовою міжнародних відносин, питання митних правопорушень виходять на перший план. Митні делікти, такі як контрабанда, підробка документів та інші види правопорушень, завдають шкоди державному бюджету, загрожують економічній безпеці країни та негативно впливають на конкурентоспроможність вітчизняних виробників.

В умовах, коли Україна проходить етапи економічних реформ та інтеграції в європейські структури, ефективне адміністративно-правове регулювання митних деліктів стає надзвичайно важливим. Специфіка ситуації в Україні, зокрема високий рівень корупційних ризиків у митній сфері, складність правозастосування та недостатня правова обізнаність населення, потребують системного підходу до удосконалення механізмів контролю та відповідальності за митні правопорушення.

Одним із ключових викликів для України є необхідність адаптації національного законодавства до європейських стандартів. Це передбачає не лише впровадження нових норм, але і їх ефективне застосування на практиці. В умовах наявних правових прогалин і невідповідностей між чинним законодавством та реальними практиками виникає потреба у детальному аналізі адміністративно-правових механізмів, що регулюють митні делікти. Дослідження міжнародного досвіду в цій сфері може надати Україні важливі орієнтири для реформування системи митного контролю.

Крім того, адміністративно-правове регулювання митних деліктів має значний вплив на соціально-економічний розвиток. Митні правопорушення часто призводять до негативних наслідків для легального бізнесу та споживачів. Неналежний контроль за митними процедурами може знизити якість товарів на ринку, що, своєю чергою, впливає на здоров'я та безпеку населення. Таким чином, ефективне регулювання митних деліктів є важливим не лише в правовому, але і в соціальному аспекті.

Сучасні тенденції в митному законодавстві вимагають постійного вдосконалення адміністративно-правових механізмів. Впровадження електронних технологій, автоматизація митного контролю та висхідна роль міжнародної співпраці в боротьбі з митними правопорушеннями зумовлюють нові вимоги до адміністративних процедур. Україні потрібно адаптуватися до цих змін, щоб забезпечити ефективний контроль за митними операціями та запобігти правопорушенням.

Не менш важливою є проблема правової свідомості громадян. Відсутність належного розуміння митних процедур та наслідків їх порушення може призвести до збільшення кількості правопорушень. Підвищення правової свідомості населення є важливим елементом формування культури дотримання законодавства. У цьому контексті дослідження адміністративно-правового регулювання митних деліктів може стати основою для розробки освітніх програм та кампаній, спрямованих на підвищення рівня обізнаності громадян.

Отже, актуальність теми адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні обумовлена необхідністю забезпечення економічної безпеки, правопорядку та добробуту громадян. Реформування цієї сфери є важливим кроком у напрямку створення стабільного та прозорого митного середовища, яке сприятиме розвитку національної економіки та підвищенню якості життя населення.

З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження є актуальною і своєчасною.

Дисертаційна робота пов'язана із науковими темами Західноукраїнського національного університету, зокрема з темою науково-дослідної роботи кафедри адміністративного права та судочинства «Захист прав людини в публічних правовідносинах» (номер державної реєстрації – 0122U201353).

Мета, завдання та методи дослідження. Об'єкт та предмет дослідження

Мета дисертаційної роботи полягає у всебічному і детальному аналізі наявних наукових і нормативних джерел для визначення елементів механізму адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні, а також розробці рекомендації щодо їх вирішення, що суттєво сприятиме вдосконаленню правової системи в Україні.

Для досягнення вказаної мети дисертаційного дослідження необхідно виконати наступні наукові завдання:

- описати зміст та ознаки девіантної поведінки та митних деліктів;
- схарактеризувати поняття та особливості інституту правового регулювання митних деліктів;
- визначити правовий статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання митних деліктів;
- визначити поняття та структуру механізму адміністративно-правового регулювання митних деліктів;
- охарактеризувати процес трансформації правового регулювання контрабанди товарів;
- виокремити особливості провадження у справах про митні делікти в Україні;
- окреслити проблеми та орієнтири покращення адміністративного та судового розгляду справ про митні правопорушення;
- охарактеризувати закордонний досвід адміністративно-правового регулювання митних правопорушень та можливості їх імплементації у законодавство України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають, реалізуються та припиняються у сфері адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні.

Методологічна основа даної дисертаційної роботи включає різноманітні наукові підходи та методи, які сприяють глибокому аналізу адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні.

Для досягнення поставлених цілей і завдань, а також для забезпечення обґрунтованості висновків і рекомендацій, у роботі використовуються наступні методи:

Діалектичний метод дозволяє досліджувати теоретичні та нормативні положення, пов'язані з адміністративно-правовим регулюванням митних деліктів. Він допомагає вивчити розвиток концепцій і змін у законодавстві, а також порівняти закордонний досвід у зазначеній сфері (*підрозділи 1.3, 2.3*).

Метод класифікації та групування використовується для систематизації видів митних правопорушень та форм адміністративно-правового регулювання. Цей підхід дозволяє виокремити конкретні елементи механізму регулювання митних деліктів і дослідити питання здійснення митного контролю в даній галузі (*підрозділи 1.2, 2.1, 2.3*).

Структурно-функціональний метод застосовується для аналізу повноважень органів державної виконавчої влади в контексті регулювання митних правопорушень. Досліджуються функції та взаємозв'язки між суб'єктами в системі адміністративного контролю (*підрозділ 2.3*).

Порівняльно-правовий метод дозволяє узагальнити український досвід у регулюванні митних деліктів, порівнюючи його з міжнародною практикою. Це допомагає виявити ефективні моделі, які можуть бути адаптовані до українських умов (*підрозділ 1.3*).

Методи документального аналізу використовуються для вивчення нормативно-правових актів, що регулюють митні правопорушення, а також для

виявлення недоліків у чинному адміністративно-правовому регулюванні та шляхів їх усунення (*підрозділи 3.1, 3.2*).

Метод моделювання сприяє формулюванню рекомендацій щодо підвищення ефективності системи адміністративно-правового регулювання митних деліктів. Це включає створення концептуальних моделей, які враховують специфіку українського законодавства (*розділ 3*).

Соціологічний метод дає змогу аналізувати тенденції реалізації проєктів у сфері митного регулювання за останні роки, що допомагає виявити соціальні аспекти митних правопорушень (*розділ 1*).

Метод спостереження – використовується для вивчення причин, що негативно впливають на стабільність системи адміністративного регулювання митних деліктів. Це дозволяє виявити проблеми, що потребують термінового вирішення (*розділ 3*).

Таким чином, застосування зазначених методів забезпечує комплексний підхід до дослідження адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні та дозволяє не лише виявити наявні проблеми, але й розробити ефективні рішення для їх усунення.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є цілісним в парадигмі української адміністративно-правової науки комплексним дослідженням адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні.

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано ряд нових наукових положень, розроблених особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

обґрунтовано існування в правовій доктрині окремого міжгалузевого інституту правового регулювання митних деліктів, як загального, комплексного за змістом, особливого за структурою, охоронного за призначенням, функціонального інституту матеріального права. Він спрямований на регулювання деліктних суспільних відносин у митній сфері, використовуючи

метод та інструментарій покарання порушників митного законодавства (деліквентів). Такий авторський підхід дозволив обґрунтувати базову умову єдності міжгалузевого комплексного інституту правового регулювання митних деліктів, що окреслює наявність у ньому функціональних контурів, які становлять взаємозв'язок між нормами права;

запропонована авторська дефініція «девіантної поведінки у митній сфері», яка характеризується сукупністю вчинків, дій чи бездіяльності людини (групи людей, в тому числі посадових осіб, що наділені повноваженнями) та не відповідає офіційно встановленим законодавством або ж таким, що фактично сформувалися в даному суспільстві, нормам і обмеженням щодо перетину митного кордону держави. Такий теоретичний концепт дозволить суб'єктам законодавчої ініціативи комплексно підходити до формування або удосконалення нормативно-правових актів щодо протидії девіантній поведінці у митній сфері;

теоретично обґрунтовано та визначено дефініцію «механізм адміністративно-правового регулювання митних деліктів» як системи взаємопов'язаних правових норм, інститутів і процедур, що забезпечують запобігання, контроль та реагування на правопорушення у сфері митного законодавства;

удосконалено:

дослідження компонентного складу механізму адміністративно-правового регулювання митних деліктів, що дало можливість висувати обґрунтування принципів адміністративно-правового регулювання митних деліктів; адміністративно-правових норм; актів офіційного тлумачення адміністративно-правових норм; актів застосування адміністративно-правових норм; адміністративно-правових відносин;

теоретичну характеристику принципів адміністративно-правового регулювання митних деліктів як основних засад, на яких базується процес створення, розвитку, функціонування та реалізації норм та процедур, що регулюють митні правопорушення. Таке наукове бачення дозволило

виокремити основні принципи такого регулювання, до яких належать: виключна юрисдикція України на митній території; спеціальні повноваження митних органів; законність і презумпція невинуватості; єдиний порядок переміщення товарів і транспортних засобів; встановлення чітких і зрозумілих процедур для переміщення товарів через митний кордон, що забезпечує узгодженість у діях; спрощення законної торгівлі; рівність прав усіх суб'єктів господарювання; захист прав та охоронюваних інтересів осіб; стимулювання доброчесності; гласність та прозорість; відповідальність усіх учасників;

етапізацію нормативно-правового забезпечення та регулювання відповідальності за товарну контрабанду як один з основних митних деліктів, що дало можливість автору обґрунтувати наступні хронологічні межі:

1) етап становлення (1991-2001 рр.) – охоплює період від 1991 року, коли актуальним був підхід протидії товарній контрабанді відповідно до положень Кримінального кодексу УРСР;

2) перехідний етап (2012 р.) – відбувалась декриміналізація товарної контрабанди, коли зі ст. 201 КК України з переліку предметів контрабанди законодавцем було вилучено товари;

3) етап повернення до криміналізації (2024 р.) – в грудні 2023 року було прийнято Закон №3513-IX, відповідно до якого відповідальність за вчинення товарної контрабанди трансформувалась з адміністративної до кримінальної;

набули подальшого розвитку:

підходи до дослідження змістовних та структурних особливостей імплементації адміністративної процедури у сферу протидії митним деліктам, що дало можливість автору виснувати наступні її базові домінанти: наявність специфічного нормативного завдання адміністративної процедури; девіантна поведінка особливого кола суб'єктів митних правовідносин; наявність специфічного провадження, що передбачає певну кількість послідовних процедурних дій, об'єднаних у відповідні стадії; логічна та часова послідовність адміністративних процедурних дій; належний документальний супровід на всіх стадіях провадження у справах про митні правопорушення;

напрямки удосконалення нормативно-правового забезпечення протидії митним деліктам в Україні через розроблення проєкту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законодавчих актів щодо забезпечення диференційованого підходу та індивідуалізації юридичної відповідальності за порушення митних правил і приведення у відповідність деяких норм до законодавства про адміністративну процедуру». У проєкті законодавчого акта запропоновано особливий підхід щодо покращення практики застосування основних та додаткових адміністративних стягнень у справах про порушення митних правил; врегульовано проблематику застосування конфіскації в контексті встановлення власника товарів або до з'ясування права власності на них; змінено окремі терміни накладення адміністративних стягнень та скорочення термінів розгляду справ про порушення митних правил, що має на меті пришвидшити процес і забезпечити відповідні санкції для осіб, які вчинили правопорушення невеликої тяжкості; запропоновано імплементувати деякі норми законодавства України про адміністративну процедуру в частині удосконалення провадження у справах про порушення митних правил, а саме розширення переліку доказів у справах про порушення митних правил; складання скарг та клопотань в процесі оскарження постанов у справах про порушення митних правил, примирення на будь-якому етапі провадження тощо.

пропозиції автора щодо розв'язання проблем неефективності судового розгляду справ про порушення митних правил та товарній контрабанді та перспектив використання позасудового врегулювання спорів між представниками митних інституцій та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі шляхом імплементации позитивних прикладів європейської практики.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни має чітку логічно побудовану структуру, що відповідає вимогам до характеру та змісту наукових праць.

Якісний аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про те, що наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані у дисертації, є теоретично обґрунтованими та достовірними. Достовірність отриманих результатів дослідження забезпечується тим, що вони отримані автором в результаті використання загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Серед використаних у роботі методів дослідження слід відмітити діалектичний, історико-правовий, метафізичний, формально-логічний, синергетичний, аналізу та синтезу, індуктивний та дедуктивний, порівняльно-правовий, правового моделювання.

Наукові положення, висновки й рекомендації відзначаються достовірністю, яка забезпечена використанням значної кількості нормативно-правових актів, фахової літератури, судової практики.

Практичне значення роботи

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять науково-теоретичний і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

- у науково-дослідній сфері – результати можуть слугувати основою для подальших досліджень проблем, пов'язаних із покращенням правового регулювання доказування у справах про порушення митних правил;
- у правотворчості – отримані висновки можуть бути використані для формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства, яке регулює питання доказування у справах про митні правопорушення;
- у правозастосовній діяльності – результати можуть допомогти у поліпшенні практичної діяльності митних органів під час розгляду справ про порушення митних правил;
- у навчальному процесі – матеріали дослідження можуть бути корисними при підготовці лекцій, методичних рекомендацій та навчальних посібників для

студентів юридичних спеціальностей, зокрема з дисциплін «Адміністративне право», «Митне право», «Фінансове право».

Прикладний характер результатів дисертаційного дослідження підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема довідка Тернопільського апеляційного суду № 01-17/69/2025 від 02.04.2025 р., довідка Тернопільської митниці Держмитслужби №7.25-1/12/14/1724 від 20.03.2025 р., довідка Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області № 1.5/91/2025 від 18.03.2025 р., довідка ТОВ «ВД Брокер Сервіс» (митний брокер) №1 від 03.04.2025 р., акт Західноукраїнського національного університету № 126-29/848 від 14.04.2025 р.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора Основні положення роботи знайшли відображення в 18 наукових публікаціях, з яких 2 колективні монографії, 5 статей, опубліковані у вітчизняних виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, 1 стаття – у закордонному науковому виданні, а також у 10 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Герчаківська О.Я. Судова практика в частині розгляду справ про митні делікти в контексті забезпечення митної безпеки України. *Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні*: монографія / за ред. д.е.н., професора А.І. Крисоватого. Тернопіль: Університетська думка, 2020. С. 146-165.

2. Gerchakivska O., Gerchakivsky S. Institutional and legal support for combating customs crime in Ukraine. *Architectonics of Fiscal Science and Divergence of Customs and Tax Institutions*: Monograph / edited by Doctor of Economics, Prof. A. Krysovatu. Ternopil: 2021. 397 pages. P. 215-226.

Статті у вітчизняних фахових виданнях, зарубіжних періодичних наукових виданнях, а також вітчизняних фахових журналах, що індексуються у міжнародних наукометричних базах:

3. Zvarych I., Brodovska O., Krysovata L., Gerchakivsky S., Gerchakivska O. Energy System Decarbonization and Circular Economy: “Bypass Emission Hotspots”. *International Journal of Energy for a Clean Environment*. 2023. Vol. 25, no. 2. P. 45-61. DOI: <https://doi.org/10.1615/InterJEnerCleanEny.2023048296>.

4. Герчаківська О.Я., Герчаківський С.Д. Девіантна поведінка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та особливості її протидії. *Світ фінансів*. 2016. Вип. 2. С. 53-67.

5. Герчаківська О.Я. Герчаківський С.Д. Фіскально-правовий моніторинг судового розгляду справ про митні правопорушення. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 3. С. 34-44.

6. Герчаківська О.Я. Протидія митним правопорушенням у міжнародному та українському нормативно-правовому полі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 141-147.

7. Gerchakivska O., Bratasyuk O. Actualities of the activity of the judiciary in Ukraine in war-time conditions. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць* / Гол. ред. М. С. Письменна. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. Вип. 6. 147 с. С. 138-144.

8. Герчаківська О.Я., Шевчук О.Р. Протидія порушенням митних правил в Україні та перспективи адміністративно-процедурного врегулювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 533-539.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Герчаківська О.Я., Братасюк О. Девіантна поведінка в митній сфері: теоретичні аспекти та протидія в час війни. *«Російсько-українська війна: право, безпека, світ»*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 29 квіт. 2022 р.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.

10. Герчаківська О.Я. Особливості інституційного забезпечення протидії митним правопорушенням в умовах воєнного стану. *«Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації»*: матеріали XIX наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 13 травня 2022 р.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.

11. Герчаківська О.Я. Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання митних деліктів: теоретичний наратив. *«Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу»*: матеріали VI Міжн. наук.-практ. конф. [м. Полтава, 19-20 травня 2022 р.]. Полтава: Полтавський інститут економіки і права, 2022.

12. Герчаківська О.Я. Принципи адміністративно-правового регулювання митних деліктів в Україні. *«Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі»*: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. молодих учених [м. Чернігів, 21 квітня 2023 р.]. Чернігів: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2023.

13. Герчаківська О.Я. Митні правовідносини: теоретичні контури та прикладна специфіка. *«Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції»*: матеріали IV Міжн. наук.-практ. конф. [м. Кропивницький, 23 березня 2023 р.]. Кропивницький: Льотна академія Національного авіаційного університету, 2023.

14. Герчаківська О.Я. Дискусійні питання щодо визначення правової конструкції «порушення митних правил». *Соціально-гуманітарні виміри правової держави*: мат. Міжн. наук.-практ. конф. [м. Дніпро, 27 жовтня 2022 р.]. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022.

15. Герчаківська О.Я. Адміністративно-правові домінанти протидії контрабанді в Україні. *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»*: матеріали VII Міжн. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.]. Тернопіль: Західноукраїнський національний університет, 2023.

16. Герчаківська О.Я., Шевчук О.Р. Дискурс щодо надання правоохоронного статусу митним органам в Україні. *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»*: матеріали VIII Міжн. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 19-20 квітня 2024 р.]. Тернопіль: Західноукраїнський національний університет, 2024.

17. Герчаківська О.Я., Герчаківський С.Д. Домінанти посилення інституційної спроможності митних органів в Україні в умовах війни. *«Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва»*: матеріали Міжн. наук.-практ. круглого столу [м. Хмельницький, 20 червня 2024 р.]. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024.

18. Герчаківська О.Я., Шевчук О.Р. Антикорупційна компонента удосконалення протидії митним правопорушенням в Україні. *«Публічна служба: вектори реформування в умовах воєнного стану»*: матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу [м. Харків, 21 червня 2024 р.]. Харків: Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2024.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень Unichек. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» відповідає принципам академічної доброчесності.

Апробація матеріалів дисертації

Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 10 науково-практичних конференціях, зокрема: VI Міжнародній науково-практичній конференції *«Російсько-українська війна: право, безпека, світ»* (м. Тернопіль, 29 квіт. 2022 р.); XIX науково-практичній конференції *«Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації»* (м. Тернопіль, 13 травня 2022 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції *«Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу»* (м. Полтава, 19-20 травня 2022 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених *«Стратегічні орієнтири сталого*

розвитку в Україні та світі»: (м. Чернігів, 21 квітня 2023 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції *«Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції»* (м. Кропивницький, 23 березня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції *«Соціально-гуманітарні виміри правової держави»*: (м. Дніпро, 27 жовтня 2022 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»* (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»* (м. Тернопіль, 19-20 квітня 2024 р.); Міжнародного науково-практичного круглого столу *«Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва»* (м. Хмельницький, 20 червня 2024 р.); Міжнародного науково-практичного круглого столу *«Публічна служба: вектори реформування в умовах воєнного стану»* (м. Харків, 21 червня 2024 р.).

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертаційна робота виконана українською мовою із дотриманням наукового стилю викладення змісту, характеризується цілісністю, смисловою завершеністю, логічною послідовністю розгляду питань, точністю та коректністю вживання спеціальної термінології, стислістю та об'єктивністю викладених основних матеріалів дослідження. Стель викладу наукових положень, результатів досліджень, висновків і рекомендацій є зрозумілим та доступним до його сприйняття.

Відповідність дисертації нормативно встановленим вимогам та можливість подання до захисту

Враховуючи актуальність теми дисертації, обґрунтованість отриманих результатів, наукову новизну і практичне значення дослідження, повноту викладення матеріалів дисертації в наукових працях, що відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 № 507) та напряму наукового дослідження освітньо-наукової програми ЗУНУ, структурний підрозділ рекомендує подати дисертаційну роботу Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» за спеціальністю 081 «Право» до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

У результаті розгляду дисертації Герчаківської Ольги Ярославівни та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді університету такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити:

докторку юридичних наук, професорку Москалюк Надію Богданівну,
професорку кафедри безпеки та правоохоронної діяльності;

Рецензентами:

докторку юридичних наук, доцентку Гречанюк Роксолану Володимирівну, доцентку кафедри адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного університету;

кандидатку юридичних наук, доцентку Ментух Наталію Феліксіссівну, доцентку кафедри адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного університету.

Опонентами:

доктора юридичних наук, професора Приймаченка Дмитра Володимировича, проректора з наукової роботи Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро;

кандидатку юридичних наук, доцентку Бойко Ірину Володимирівну, доцентку кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу Герчаківської Ольги Ярославівни на тему «Адміністративно-правове регулювання митних деліктів в Україні» до захисту.

Головуюча на засіданні

докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри адміністративного права
та судочинства

Мар'яна КРАВЧУК